

Szerkesztette: Pusztai Tamásné és Tátrai Lilla.

A borítót tervezte és illusztrálta: Boroszlói Andrea

Kiadta a Kecskeméti Írott Örökségért Alapítvány. Felelős kiadó: Péterné Fehér Mária.¹

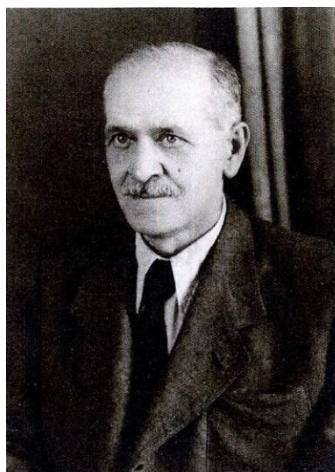
Kecskemét – Kodály városa. Emblematikusan. Mindenkinek. Azt azonban kevesen tudják, hogy Kecskemét az ország első ének-zenei iskolájának, a későbbi Kodály Iskolának az 1950-es megindítása előtt már virágzó zenei életet élt. Azt még kevésbé, hogy milyen zenészek készítették ezt elő, már az 1800-as évek vége felé, de a két világháború közötti időkben különösen.

A Kecskeméti Államilag segélyezett Városi Zeneiskolát – az elsők között a Kárpát-medencében –, 1884-ben alapították, Szent-Gály Gyula vezetése alatt. **Mihályfalusi Bodon Pál** az iskola második igazgatója volt. Zeneszerző kortársa Bartók Bélának és Kodály Zoltánnak. Nevét azonban nemigen ismerjük, mert azok közé a zenészek közé tartozott, akik „nem sajnálták magukat vidéken eltemetni”, életüket a zenei műveltség átadására áldozni. 1910–1949-ig tartó vezetése alatt aranykort teremtett mind az iskola, mind a város életében. Jó tantestület, zenekar, énekkarok, kamarazene társaságok szervezésével, magyarországi- és ösbemutatókkal, világhírű magyar és külföldi művészek meghívásával Kecskemétet országos jelentőségű vidéki zenei központtá emelte.

---

¹ Megjelenését a Nemzeti Kulturális Alap támogatta. **Megvásárolható 2022. január 18-tól a Kecskeméti Katona József Megyei Könyvtárban.**

Mi, akik már nem vagyunk részesei ennek a korszaknak, lelkesítő írásainak köszönhetően újraélhetjük, mert *Muzsikusok, Barátok, Példaképpel* címmel M. Bodon Pál írásaiból való válogatás látott napvilágot. Olyan eleven képek

zeneszerzőkről, olyan képszerű beszéd zenei alapkérdésekről, hogy végül az írások Szerzője is megjelenik előttünk. Az Olvasó hallani véli a hangját, látja mélyre hatoló tekintetét.

Mihályfalusi Bodon Pál

zeneszerző, pedagógus

(Horka, 1884. aug. 7. – Soltvadkert, 1953. febr. 12.)

A könyvet azért jó kézbe venni, mert szép árnyalatú kék borítója és az illusztrációk, (melyekért jóformán kiáltottak az érzékletes, képszerű írások) Boroszlói Andrea ihletett alkotásai. Ezek mindegyike a szövegből kiindulva, a nyelvi stílust rajzba átültetve erősíti. A kötet szerkesztői és kiadója számít zenét tanuló növendékek érdeklődésére is, de az írásokból áradó széleskörű műveltség és irodalmi érték: kecskeméti körökön jóval túlmutató könyvet ad kézbe. Értékes útmutatást a zenéhez való közeledéshez, új ismereteket a már vele foglalkozóknak. Mindezt képzőművészeti élmény, könyvészeti érték formájában.

A gazdag, de nem tolakodó jegyzetapparátussal ellátott kötet ugyan csak Mihályfalusi Bodon Pál szövegeit tartalmazza, de az *Előszóban* és a *Függelékben* olyan fejezetek jelennek meg, melyek a két világháború közti aranykor írásait múlt és jövő távlatába ágyazzák. Így a *Kronológia* – az évkönyvekben megjelenő Bodon idézetek foglalataként –, továbbá a Zeneiskola

nyugalmazott igazgatójának, Palotás Józsefnek két írása, (neki köszönheti az Iskola, hogy 1989-től a zeneszerző-igazgató nevét viseli), Tóth Aladár lelkes beszámolóinak egyike, vagy Kodály Zoltán 1949-es nyilatkozata:

Kecskeméti impresszióimról csak igazán szépen tudok nyilatkozni. Mondhatom egyenesen mintaszerű az, amit Bodon Pál húszéves és Vásárhelyi Zoltánék rövid páréves munkájának eredményeként észleltem. Példát mutató ügyszeretet és minden elismerést kiérdemlő hozzáértés, felkészültség tud csak ilyent produkálni. Akik ezt ott csinálják, kiváló muzsikusként. Szinte ritkaság az, ha egy-egy jó muzsikusként nem átall vidéken dolgozni. Furcsa dolog ez, de nálunk már így van. Kecskemétnek emellett az a szerencséje is megvan, hogy egyszerre két elsőrangú zenészhez jutott a Vásárhelyi-pár személyében, olyan muzsikusként, akik bármelyik nagy városban megállnák helyüket, s akiktől egy Bodon Pál jobbán még nagyon sokat várok.

Mert ott Kecskeméten, nagyon szerencsés ponton fogták meg a magyar muzsika kiterjesztésének lényegét. Csak abban az irányban szabad és lehet haladni, ahol ők elindultak. Most ott tartunk, hogy anyanyelvünket újra kell tanulnunk. Az „új” magyar zene nem új, hanem - régi. Az „új” magyar muzsika mindazoknak a dallamoknak összessége, amelyek régen, évszázadokkal ezelőtt éltek és maradványokban élnek még ma is a nép között. Ezek a dallamok a mieink, ezeket meg kell fogni, meg kell őrizni.

Ha azt akarjuk, hogy fejlődjék a magyar zenekultúra, akkor csak erre a talajra lehet alapoznunk. A természetben nincs ugrás, a természeti törvények betartása nélkül nincs fejlődés és amint házat alulról fölfelé kell építeni, éppúgy a zenekultúra alapjainak is a nép ösztönszerű zenei kifejezéseiben kell gyökereznie. Csak így lehet fokozatosan muzsikusként anyagot teremteni, köréje a társadalom rétegeiből megértő, lelkesítő és lelkesülő tábort tömöríteni és elvetni a reménység magvát, hogy a következő generációk már fogékonyak váljanak a magasabb igényű muzsika iránt is.

Ennek a nevelő rendszernek legcélszerűbb módja az, amit Kecskeméten láttam: az ének. A legegyszerűbb hangszer a torok, toroka van mindenkinek, az éneklésben nincs pénzkérdés, nincs hangszerköltség, nem kell hozzá semmi más, csak hozzáértő, jó tanító. S hogy csak ez az alulról kezdett nevelő szisztéma célravezető, azt bizonyítják a kecskeméti tények. Bizonyítja a Zeneiskola fővárosi színvonalú énekkara, mely egyenesen meglepett művészi teljesítményével és az a

lelkes, nagyszámú közönség, amelyre a kecskeméti muzsika nem indokolatlanul számíthat a jövőben is.

Ha tehát ez lehetséges Kecskeméten, bizonyos, hogy lehetséges másutt is, mindenütt, ahol képzett és buzgó emberek képviselik a hivatalos muzsika ügyét. Kecskeméten már látják a módot és a helyes célt, csak az a fontos, hogy ezen az úton haladjunk tovább. S ha majd másutt is követik a példát, ha mindnyájan összefogunk és csak ennek a magasabb rendű célnak rendeljük alá egész

működésünket, akkor elmondhatjuk, hogy tőlünk telhetőleg jól végeztük dolgunkat és leraktuk a magyar zene fokozatos fejlődésének egészséges alapjait.

Amit a kecskeméti Zeneiskola hangversenyén láttam, példát mutató teljesítmény volt.

Boroszlói Andrea grafikája

Kedves majdani Olvasó! E kis kötetben M. Bodon Pál gondolkodó emberként szól, zenésztársaitól tanulva, tapasztalatait gondolatébresztőnek szánva, a zenéről, a zenei élet eseményeiről. Forgassuk a könyvet úgy, mint egy idézetgyűjteményt, mikor lelki táplálékot, megerősítést keresünk életünkhöz, ezúttal a zene lelkes műveléséhez, hallgatásához. Ne unjuk a látszólag egyhangú koncertműsorokat ízlelgetni, mert ezekből rajzolódik ki, milyen magas színvonalú zenei életet teremtettek városunkban M. Bodon Pál és munkatársai. Hogy milyen széles látókörrrel művelték a zenét, milyen átfogó műveltséggel, ugyanakkor milyen egyszerűen és érzékletesen tudtak róla beszélni. És ne legyünk restek fülünkbe és lelki szemeink elé idézni a szinte hallható, élő muzsikát, és a személyes ismerőseinkké tett zeneszerzőket, művészeket. Mert

Valaki, valaha nem sajnálta zeneszerzői karrierjét Kecskemét, az ország, így a mi zenei épülésünkért feláldozni. Ebből élünk máig. Ne éljük *fel* e becses örökséget, hanem gyarapítsuk!

Ezért szeretettel ajánljuk e kis gyűjteményt (füveskönyvet) először is minden zenét tanuló növendéknek – „*Minden gyermeknek joga, hogy az iskola a kezébe adja azt a kis kulcsot, amellyel, ha ő is akarja, bejut a zene csodakertjébe, s azzal egész élete értékét megsokszorozza.*” (Kodály) A szép beszéd a művészi illusztrációkkal együtt ösztönözze őket a képszerű gondolkodásra, mélyítse muzikalitásukat! Ajánljuk szüleiknek, kollégáinknak, minden kecskemétinek, minden zene- és irodalomszerető embernek! Hadd legyen vendége otthonunknak, hadd legyen nekünk is tanárunk, jó ismerősünk Mihályfalusi Bodon Pál.

M. BODON PÁL
ALÁBBI GONDOLATAIT AJÁNljuk
OLVASÓINK SZÍVES FIGYELMÉBE AZ EMLÉKKÖNYVBŐL:

„Paraszti nótáink teljes pompájukban azonban csak Bartók és Kodály népdalgyűjtései után tárultak fel a beavatottak előtt. E sok ezer dallamból csak egy kis töredéket tudtak a gyűjtők publikálni (Bartók-Kodály: *Erdélyi népdalok*, Bartók: *A magyar népdal*, s a mesterek, valamint a szűkebb környezetükhöz

tartozó fiatal zeneszerzők fiatal feldolgozásai), így közkinccsé még nem válhattak. Amikor mi ezeket az európai köntösben megjelent paraszti nótákat ajánlgatjuk, ezzel nemcsak a közízlés felemelését célozzuk. Akciónk tengelyében voltaképp az áll, hogy felhívjuk a rá neszelők figyelmét: ügyeljete, mert *azzal, amit ajánlgatunk, a magyar muzsikának hősi korszaka indult meg*. A magyar falu nótáira vár az a hivatás, hogy a nyugati muzsika üres formalizmusait új tartalommal lássa el. Most pedig örvendezzünk, magyar testvéreim, mert a csoda megtörtént! A nyugati muzsika megüresedett jászolában ott fekszik a ma született kiseded... S a Három Királyok tömjénnel, mirhával hódolva, drága ajándékokkal kedveskedve állják körül a jászolt.” (*A magyar muzsika ügye a magam ablakából nézve*)

*

„A zenekari művek azokhoz a festményhez hasonlíthatók, melyek alkotásánál a piktor a prizmának mind a hét alapszínét, annak minden lehető egymás mellé- és szembehelyezését, egymásba keverését használja fel kifejező eszközül. A zenekarban is sokféle *szín* van. A vonósok zengő, meleg színéhez hozzákapcsolódnak a fafúvósok speciálisan finom és a rézfúvósok, valamint ütőhangszerek még halk alkalmazásukban is intenzív színei. A komponista ebbe a hol diszkrét, hol ragyogó, hol keletien buja, meleg színpompájú köntösbe öltözteti zenei gondolatait. Mint a színes képhez a rajz vagy acélmetszet, úgy viszonylik a zenekari műhöz a kamarazene. A metszetbe a színpompa helyébe az *egyszínűség* lép, a színfoltok helyébe a vonalak kifejezőereje. Az eszközök száma redukálódott, ami azonban a mű belső értékeire semmi befolyással nincs.” (*A kamarazenéről*)

*

„A muzsika a Teremtő egyik legcsodálatosabb ajándéka. A maga belső és külső megnyilvánulásában éppoly anyagtalans és éppoly titokzatos, mint az ember isteni eredetű része: a lélek. E zengő misztikumban földöntúli erők feszülnek, melyek hol felemelnek az Úr közelébe, hol a porba görnyesztenek grandiózus megnyilatkozásokkal, hol pedig játékos könnyedséggel röpítik fantáziánkat a mesék, álmok színes világába. A muzsikának megvan a képessége az élet minden örömének a visszatükrözésére, de éppúgy képes végigszenvedtetni velünk az élet minden tragédiáját is.” (*Zenei kollégiumok a Liszt-év alkalmából*)

*

„Hogy egy komponista legbelsőbb énjének tartozékát, legsajátosabb lelki élményeinek hangulatait muzsikába ötvözve, kottákba szedve hozzáférhetővé teszi mindenki számára, hogy azok zengő húrokon, szárnyaló énekhangokon megszólalva a holnapra kihatóan is megszépítsék az élet küzdéseiben elfáradt lelkek néhány óráját, ez az alkotó és átörökítésre kész munka nem volna az emberiség szeretete nélkül elképzelhető. Az önzők és zsugoriak kincseiket elrejtik, az emberszeretettől áthatottak megosztják mindenkivel, ki részt kér belőlük.” (*Vásárhelyi Zoltán szerdai hangversenyéhez*)

Zeneszerzőkről

(*Haydn*) Nemes ívelésű homlok, pedáns rendben tartott fonatos fehér paróka, mosolygó arc, atyaián jóságos, legnagyobb lelki tisztaságot sugárzó szempár jelenik meg előttem, mikor nevét említem.

*

(*Beethoven*) A morózus, különcködő zenit a boldogság külsőleg-belsőleg egészen átformálta. Választékosan kezd öltözködni (nagy szó volt ez nála!), csupa munkakedv lett, eleven, vidám, a társalgásban szellemes, udvarias. Annyira megváltozott, hogy az akkor már elhatalmasodott süketségét sem veszik rajta észre. A boldogság termékenyítő ereje kell ahhoz, hogy egy műből oly hangok áradjanak ki, mint az ő hegedűversenyéből. Sejtelmes üstdob ütésekkel kezdődik a mű. Mint egy nagy szív dobogása, úgy hat rám. Megszólal a fafúvósokon a nyugalomról, édes érzelmekről beszélő főtéma. Nagy vonalban fejlődik ki az alaphangulat. Az oroszán szerelmes: behúzza karmait, de gyengédsége mögött is érezzük félelmes erejét.

*

Csajkovszkij Péter (1840-1893) a nálunk legismertebb orosz zeneszerző. Erős véralkat. A modern orosz embert karakterizáló ellentmondásokra rátalálunk nála is: lélekben ábrándos hajlam, kacérsággal párosult bizonyos vadság. Hegedűversenye I. tételének erősen lírai a hangja. Dallamot dallamba fűz, s átszövi az egészet a koncertáló hegedűs nem kis igényeket támasztó szólama.

Ott pedig, hol magára marad a kísérő zenekar, teljes fényében ragyog pompás invenciójú hangszerelési művészete. (*A műélvezés útja*)

*

Muzsikaország lakói közül egy busa fejű, rőt szakállú, zömök germán köti le érdeklődésünket: Johannes *Brahms*. Nem takarja le művészetét oly mesterséges fátylakkal, mint Chopin, mégis van valami gát, ami a megközelítését akadályozza. Ez a gát a nemzeti jellegnek velejárója: a befelé való élés és a közlés módjában mutatkozó északias tartózkodás. Ám aki a gátakat át tudja hágni: meleg szívre, mély gondolatokra, poétikus bensőséges lírára, kirobbanó energiára talál műveiben. (*Puky Margit szerdai zongoraestjéhez*)

Előadóművészetről

Hogy mit jelent *Dohnányi*t hallani, azt csak *érezni* lehet, de szavakba foglalni igen bajos. Játéka valami mélységes metafizikai folyamat megindítója. A hallgató a muzsika bűvös hatalmába kerül. Önkénytelenül megnyílnak a lélek legtitkosabb kamrái és a muzsika láthatatlan hullámai rátapintanak egy rég elfelejtett fájó hangulat emlékére, s egyszer csak akaratlanul is könny buggyan a szemünkből. Mintegy varázslat nyűge alatt követjük, feledve időt és tért. Ragad magával a másik szélsőségbe s egyszerre csak a mosoly derűje suhan arcunkra. Minden úgy történik, ahogyan *Dohnányi* akarja. Nem hiába állapították meg róla világszerte, hogy ő ma a muzsikálás fejedelme. Abszolút ura a hangulatoknak. Nemcsak a hallgatóiéknak, hanem annak is, amit a zeneművek szerzői éltek át művük alkotásakor. Ezért van az, hogy *Dohnányi* interpretálása nemcsak közvetítő kapocs a hallgató és mű között, hanem magának az *élő* muzsikának a megszólaltatása. S ez a legnagyobb kincsnek, ama isteni szikrának birtoklását jelenti, melyben előtte is csak a legnagyobbaknak: Lisztnek, Rubinsteinnek volt része. (*Dohnányi Ernő művészete*)

Az összeállítást szerkesztette: Pusztai Tamásné